

ANĐELKO NOVOSEL

Nacionalni park
Plitvička jezera
zapošljava više ljudi
od preostalih devet
najvećih tvrtki u županiji

12.

POSLOVNA SCENA

LIČKO-SENJSKE ŽUPANIJE

Lika u strahu zbog prijetnji s Plitvica o manjem broju gostiju

O Plitvičkim jezerima ovisi velik dio ličkog poduzetništva - od poljoprivrede do turizma. Svi računaju na svoj dio kolača od 1,5 milijuna posjetitelja. S manjim bi brojem gostiju nacionalni park preživio, ali nastradao bi privatni sektor

Unatoč prirodnim bogatstvima i povoljnom geoprometnom položaju Ličko-senjsku županiju strani investitori najčešće zaobilaze, a mlado stanovništvo već nakon završetka osnovne škole iz nje bježi. Iz površinom najveće, ali ujedno najslabije naseljene hrvatske županije od Domovinskog rata do danas izbrisane su gotovo potpuno metaloprerađivačka, kemijska i tekstilna industrija. Ne kažu Ličani bez razloga da žive u ekološki najosviještenijoj regiji u Europi, jer u njoj nema tvorničkih dimnjaka.

Budući da starosjedioci nemaju komu ostaviti nasljedstvo, od 2010. do 2015. nestalo je i 13,39 posto obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, a broj OPG-ova tako je pao na 4600. U takvom poretku stvari županiji preostaje da se ponajprije osloni na turizam.

Od slapova do Ibize Ličko-senjski dio otoka Paga u samo nekoliko godina transformirao se od uspavanog ljetovališta za umirovljene Zagrepčane do hrvatske Ibize, a u županiji su i tri nacionalna parka koje strani turisti masovno pohode; Sjeverni Velebit – dio Nacionalnog parka Paklenica, Park prirode Velebit, proglašen i svjetskim rezervatom biosfere, te Nacionalni park Plitvička jezera, po prihodima najuspješnija tvrtka u županiji i najveći poslodavac. Tako sa 659 djelatnika (i 389 sezonaca ove godine) NP Plitvička jezera zapošljava znatno više radnika od devet vodećih tvrtki u Ličko-senjskoj županiji zajedno. Ukupni poslovni prihodi Plitvica u devet mjeseci ove godine iznose oko 240 milijuna kuna, a rashodi su bili 160 milijuna.

No nakon što je UNESCO zaprijetio brisanjem Parka sa svojeg popisa svjetske baštine, zbog prevelikog broja posjetitelja te preizgrađenosti na 300 četvornih kilometara površine, Uprava NP-a Plitvička jezera pod vodstvom ravnatelja **Anđelka Novosela** najavila je smanjivanje broja dolaska turista. Kako su u sklopu nacionalnog parka četiri hotela s ukupno 380 kreveta, a Plitvicama na dan prođe i do 15.000 turista (oko milijun i pol na godinu), jasno je kako bi smanjenje broja turista najviše naštetilo privatnom dijelu turističkog sektora Ličko-senjske županije.

Zle slutnje ima i vlasnik kulturnog restorana Macola **Željko Orešković Macola**. On odavno nije samo ugostitelj, već i potpisnik nekih od najvećih investicija u županiji, o čijoj budućnosti ovisi rasplet priče oko Plitvica. Pokraj Grabovca na 5,5 tisuća četvornih metara

sagradio je kamp sa 100 drvenih kućica, čiju je gradnju financirao vlastitim novcem i kreditom HBOR-a od milijun eura. U planu je još veći kamp Smoljanac te hotel s pet zvjezdica. Budući da su oba mjesta smještena pokraj NP-a Plitvička jezera, jasno je da će odluka o smanjivanju broja gostiju u Parku uvelike utjecati i na njegov poslovni plan.

– U Lici ljudi danas jedino mogu živjeti od turizma. Ne znam zašto je upravitelju NP-a Plitvičkih jezera u interesu da se brojke prepolove umjesto da rastu. Bojim se, ako se njegova obećanja ostvare, da će svi mladi ljudi uskoro odavde morati pobjeći u Irsku kako bi preživjeli – ispričao nam je Orešković.

Popularni Macola tvrdi da ga najviše zanima dobra hrana, glazba uživo i divlje životinje, da novine ne čita, a iz Like rijetko odlazi. No iza te maske skriva se ambiciozan, inteligentan i studiozan čovjek. Nakon

što je na vrijeme uočio da stara cesta gubi na važnosti, otvorio je odmorište i restoran Žir na autocesti Zagreb – Split. Ideju za proizvodnju drvenih kuća, koje izvozi ponajviše za korejsko tržište dobio je pak dok je putovao svijetom i tražio poslovne modele koji su mu se činili isplativima i ostvarivima. – Većina turista na Plitvicama ne ostaje prespavati jer osim mojih projekata u županiji nema adekvatnog smještaja – objašnjava poduzetnik koji zapošljava 200 ljudi.

Priroda ili biznis? Priča o Plitvicama zapravo je priča o egzistenciji cijele Like. Mali poduzetnici ponajviše se bave poljoprivredom, a od Plitvica žive jer Parku prodaju svoje proizvode.

Jedan od njih, koji je želio ostati anonimn, ispričao nam je kako su glavni problemi Parka neizgrađena infrastruktura i nepoštovanje mišljenja struke, a sve je to, vjeruje, posljedica lošega Novoselova vođenja. – Umjesto da se sagrade širi prilazi jezerima ili da se napokon postavi neki moderni automat kako turisti ne bi za kartu morali čekati tri sata, u sezoni kada je ostvareno najviše posjeta Plitvicama u povijesti, netko iznutra prijavljuje kako ima previše turista te da je previše površine parka 'izgrađeno'. Pitam se tko je tu lud i u čijem je interesu da ljudi ostanu bez posla? – nadovezao se Macola. Svi su ipak zadržali optimizam iz jednog razloga. Ne vjeruju da će ravnatelj na tome mjestu dočekati proljeće.

Anđelko Novosel odmah nam je dao do znanja kako mu je zaštita prirodnih bogatstava Plitvica najvažnija misija, a na spomen Macole reagira mješavinom nezadovoljstva i razočaranja. No konkretne odgovore daje isključivo pismenim putem nakon konzultacije s resornim ministarstvom.

– Fokusirani smo na transformaciju masovnog u stacionarno održivo posjećivanje. Jednako nam je bitan

Plitvička jezera
Lokalni
poduzetnici
tvrde da je afera
s prevelikim
brojem
posjetitelja i
presagrađenošću
nacionalnog
parka ponajprije
krivnja Anđelka
Novosela, v. d.
ravnatelja od
23. svibnja

GLAVNI AKTERI

ROBERT KATALINIĆ
SELAN

Upravlja za njemačkog vlasnika Vrtarušom, jednom od najvećih vjetroelektrana u Hrvatskoj, gradit će još jedan vjetroпарк.

ŽELJIMIR KODRIĆ
HADRIA

Vlasnik Samoborke i najveći dioničar Peveca drži hotele Loža i Liburnija te jedan od najboljih hrvatskih kampova – Straško.

ŠIME ŠKUNCA
NOVALIS

Počeo kao obiteljska tvrtka, a danas ima robnu kuću, trgovački i centar za uljepšavanje te kavanu u Novalji.

ŽELJKO DEVČIĆ
LIKA CESTE

Vodeća cestarska tvrtka u Lici, gradi, održava ceste i obavlja zimsku službu. U većinskom je vlasništvu malih dioničara.

SAŠA TRBOJEVIĆ
CALCIT LIKA

Gubitaš u slovenskom vlasništvu ima novog direktora, prerađuje mineralne sirovine i ulaže šest milijuna eura u novi pogon.

GLAVNI AKTERI

DAVOR ZEC

MODERATOR

Proizvodi pelete iz drvne sječke na području Udbine. Ima tvrtke kćeri Pelet projekt i Lika energo-eko.

ŽELIMIR OREŠKOVIĆ

MACOLA

Ugostitelju i proizvođaču drvenih kućica smanjenje broja turista u NP-u Plitvička jeza ugrožava dalje investiranje u turizam.

ONI KOJI DOLAZE

GORAN ŠUPER

ADRIA VELEBITICA

Agencija za pustolovni turizam u centru Rizvan City gdje nudi paintball, adrenalinski park, safari četverokotačima i smještaj u kući dida Martina.

BLAŽENKA JURČIĆ

LIKA SVJETLO

Proizvodi trendovska stropna, podna, stolna i vi-seća rasvjetna tijela. Prošle je godine uprihodilo gotovo šest milijuna kuna.

➔ i odnos turizma i zaštite prirode. Smatramo kako je nužno da turizam bude u funkciji zaštite prirode i njezinih znamenitosti. Kao jedan od važnih ciljeva upravljanja vidimo suradnju s lokalnim stanovništvom koje je jamac za održivi razvoj i korištenje prostora uz ekološku poljoprivrednu proizvodnju i tradicionalne obrte – odgovorio je kritičarima upravitelj NP Plitvička jezera.

U Plitvičkim jezerima odgovorili su i na kritike o neulaganju i infrastrukturu. Tvrde da su od 2010.

do 2016. ukupna ulaganja iznosila 94,9 milijuna kuna, a najviše se ulagalo u infrastrukturu sustava posjećivanja u pogledu sigurnosti, dostupnosti i prohodnosti, a znatna su ulaganja namijenjena i sustavu posjećivanja i samim posjetiteljima u obliku opreme i vozila. Na građevinske objekte i zemljišta utrošeno je, tvrde, 38,7 milijuna kuna. Valja napomenuti i da je prije dva mjeseca ukinut projekt 'Obiteljski tjedan' u sklopu kojeg je domaćim gostima jedan tjedan u godini omogućeno

Snetan Božić
i Novu 2017. godinu
želi Vam

Lika Energo EKO

PELET PROJEKT

moderator

ZRČE PLAŽA KOJA ZARAĐUJE 70 MILIJUNA EURA NA GODINU

Pag je jedini otok koji su dizajneri hrvatske regionalne politike podijelili u dvije županije. Razlozi su najvjerojatnije u težnji da se Pag i Novalja podjednako razvijaju, a teorija razdvajanja ima uporište u dalekoj 1071. godini kada je kralj Petar Krešimir IV. jurisdikciju na Pagu podijelio između rapskog biskupa na sjeveru i biskupa iz Nina na jugu. Priču o transformaciji Novalje u 'partijansku Meku' nemoguće je ispričati bez spominjanja živopisnog **Ivana Dabe** zvanog Đono koji je Novaljom vladao 20 godina. On se 1993. uspio izboriti da Novalja dobije status općine, a 1997. i status grada.

Iza turističkog rasta Novalje stoji najprije obližnja plaža Zrće, tamošnji 'clubbing' i glazbeni festivali na koje mladi turisti dolaze iz cijelog svijeta. Dabo je idejni začetnik takvog raspoloženog turizma na otoku. Zrće mu je

donijelo slavu, ali je bilo i razlog njegova pada. Prevelika buka na koju se bunilo lokalno stanovništvo, sve manje dolazaka obitelji s djecom u Novalju te planiranje gradnje bez osluškivanja javnog mnijenja bili su argumenti koje je protiv Ivana Dabe iskoristio njegov stranački kolega iz HDZ-a i premijer Ante Dabo te 2013. postao gradonačelnik. On je uveo bonton odijevanja u Novalji te instalirao softver koji kontrolira jačinu glazbe na Zrću. No zabave su jednako razuzdane kao i prije, a stranih gostiju i festivala iz godine u godinu sve je više. Glavni igrači Zrće, gdje svakog ljeta 20 tisuća gostiju potroši 70 milijuna eura, braća su **Ivan i Nikola Bušnjeta** iz Zagreba koji drže Klub Papaya. No oni kraj ove godine neće zapamtiti po dobrome, jer im je Državno odvjetništvo u Zadru poništilo odluku o prodaji 3500 četvornih metara zemljišta na Zrću, proglašivši ga pomorskim dobrom.

SANJA BURIĆ

APARTMANI QUEEN

Osigurava smještaj u četiri apartmana u Otočcu i jednom u Novalji te bilježi stopostotno povećanje dolazaka.

KARLO STARČEVIĆ

VELEBITSKO PIVO

O kvaliteti piva govore brojna priznanja, a prihodi njegovih tvrtke svake godinu rastu za oko milijun kuna.

da posjete nacionalni park za 25 kuna (na vrhuncu sezone karta iznosi 180 kuna). Ukidanje projekta obrazloženo je borbom protiv masovnosti.

Unosna senjska bura Ono što je za Liku NP Plitvička jezera, to je za Senj vjetroelektrana Vrataruša. U Senju vjetar gotovo uvijek puše, a tvrtka Selan u njemačkom vlasništvu od tog vjetra živi. Upravlja Vratarušom, prvom i jednom od najvećih vjetroelektrana maksimalne snage 42 megavata.

– Ova godina bila nam je iznimno uspješna. Za kolovoz obično se predviđa proizvodnja od 6000 Mwh, no ove godine proizveli smo gotovo 14 tisuća. Vjetrovito ljeto nije dobro za turizam, ali je dobro za nas – ispričao je direktor **Robert Katalinić**.

Selan je posljednje dvije godine poslovao s dobiti, a ove godine investirano je dodatnih 35 milijuna eura u gradnju još jednog manjeg vjetroparka u sklopu postojeće vjetroelektrane.

Osim Selanovih i Macolinah investicija u Ličko-senjskoj županiji treba istaknuti i ulaganja u gopičku poslovnu zonu Smiljansko polje gdje slovačko-hrvatska tvrtka Energana Gospić 1 za proizvodnju električne struje i topline ulaže 12 milijuna eura za gradnju bioenergane koja bi rabila šumsku sječku. Isto toliko će uložiti i njemački ulagač koji je ovdje

osnovao tvrtku Highperformance Composite za izradu proizvoda od kompozitnih materijala poput karbonskih vlakana.

Na Pagu najbolje posluje Hadria iz Novalje. Samoborski poduzetnik **Želimir Kodrić**, koji je i vlasnik Samoborke, najvećeg dioničara Peveca, koja ima i hotele Loža i Liburnija te kamp Straško, jedan od najvećih u Hrvatskoj.

I Novalis iz istoga grada posluje pozitivno. Trgovačku tvrtku **Šime Škunca** osnovao je 1990. kao obiteljsko poduzeće. Danas posjeduje veliki trgovački centar Hiper Novalis, robnu kuću te objekt Valis s centrom za ljepotu, trgovinom delicijama i kavanom.

Izvoznici Calcit i Moderator Calcit Lika, gopička tvrtka za proizvodnju kacij-karbonatnih punila i granulata, u vlasništvu slovenskog Calcita iz Kamnika, tri je godine u gubitku. Razlog su, tvrde, investicije. Udvostručit će proizvodnju novim pogonom za kalcitno mlijeko, koje će biti namijenjeno ponajprije za izvoz. Tvrtka, kojom onedavno ravna novi direktor **Saša Trbojević**, željezničkim prijevozom iz Gospića direktno će te proizvode dopremiti kupcima u Njemačku i Austriju, što bi trebalo rasteretiti i cestovni promet, a planiraju povećati broj zaposlenih s 40 na 50. Zbog njih, ostalih po

SWOT ANALIZA

SNAGA

- čista priroda, nacionalni i parkovi prirode
- prirodna bogatstva za šumarstvo, poljoprivredu, turizam, elektrane
- prometna povezanost s velikim gradovima

PRILIKE

- ekološka poljoprivreda – lički krumpir, sir škripavac i paški, med
- najveći prirodni spremnik pitke vode
- obala i planine omogućuju daljnji rast turizma

SLABOSTI

- nerazvijen poslovni sektor
- unutarnja povezanost i komunalna infrastruktura
- niska obrazovanost, odlazak mladih
- minirana područja

PRIJETNJE

- održivi turizam na Plitvicama prijete poduzetničkim turističkim ambicijama
- mogućnost onečišćenja okoliša
- malobrojnost i starost žitelja, nestajanje sela

U OTVORENOM PRORAČUNU JOŠ ČETIRI ŽUPANIJE

U z Istarsku, Međimursku, Šibensko-kninsku i Primorsko-goransku županiju u aplikaciji Otvoreni proračun sada su dostupni proračunski podaci Bjelovarsko-bilogorske, Brodsko-posavske, Krapinsko-zagorske te Zagrebačke županije. Uključivanjem u taj projekt Hrvatske zajednice županija te su jedinice regionalne samouprave pokazale da su spremne sve svoje podatke o trošenju novca staviti građanima na uvid.

Krapinsko-zagorski župan **Željko Kolar** ističe kako su županije i dosad bile u vrhu prema transparentnosti proračuna te podsjeća kako je Krapinsko-zagorska županija i ove godine dobila najvišu ocjenu Instituta za financije u njegovu istraživanju proračunske transparentnosti, a već godinama ima i bezuvjetno mišljenje državne revizije. Ponosan je i župan Bjelovarsko-bilogorske županije **Damir Bajs** čiju je kvalitetu upravljanja također potvrdila državna revizija. Bajs je rekao da je to velik pomak uzme li se u obzir da je prije tri godine Bjelovarsko-bilogorska županija bila na začelju ljestvice hrvatskih županija kad govorimo o transparentnosti i otvorenosti proračuna. Da je taj projekt dobitak i za građane i za županije, smatra i župan Brodsko-posavske županije **Danijel Marušić**.

Više o projektu Otvoreni proračun možete pročitati na http://hrvzz.hr/otvoreni_proracun/, a podatke za Bjelovarsko-bilogorsku, Brodsko-posavsku, Istarsku, Međimursku, Primorsko-goransku, Šibensko-kninsku, Krapinsko-zagorsku te Zagrebačku županiju pronađite na adresi <http://data-simplified.com/proracun/>. ■

DESET NAJVEĆIH LIČKO-SENSJSKE ŽUPANIJE

	TVRTKA	PRIHOD		DOBIT		BROJ ZAPOSLENIH	
		2015. (mil. kn)	PROMJENA	2015. (mil. kn)	PROMJENA	2015.	PROMJENA
1.	NACIONALNI PARK PLITVIČKA JEZERA*	274,45	17,1%	82,73	61,7%	1014**	4,8%
2.	SELAN d.o.o. , Senj	83,86	-0,5%	12,11	1064,4%	3	0,0%
3.	HADRIA d.o.o. , Novalja	73,29	3,6%	15,91	23,0%	60	0,0%
4.	NOVALIS d.o.o. , Novalja	72,22	5,6%	0,39	21,7%	81	19,1%
5.	CALCIT LIKA d.o.o. , Gospić	54,17	88,5%	-1,53	***	28	3,7%
6.	LIKA CESTE d.o.o. , Gospić	52,03	-6,9%	0,60	164,9%	199	4,2%
7.	MOST d.o.o. , Otočac	44,04	5,1%	0,49	3038,9%	43	0,0%
8.	MACOLA , Korenica	42,72	6,1%	4,20	-20,9%	189	19,6%
9.	JASIKA d.o.o. , Gospić	40,81	127,7%	3,58	70,5%	5	25,0%
10.	MODERATOR d.o.o. , Udbina	40,08	-6,9%	1,15	-51,9%	30	11,1%

* podaci iz tvrtke; ** 663 stalno zaposlenih i 351 sezonac; *** smanjen gubitak

Izvor: **Bisnode**

➔ duzelnika koji izvoze, ali i turizma svima u županiji u interesu je da uspješno posluju Lika ceste. Pogotovo zimi kada bi u slučaju izostanka njihove intervencije, kontinentalni dio županije ostao paraliziran. Zasada Ličani mogu biti sigurni. Lika ceste vrlo dobro posluju. U 2015. ostvarile su prihod od 52 milijuna kuna, imaju 200 zaposlenih radnika, a plaće su među najvećima u županiji, koja je vlasnik 43 posto tvrtke, a ostatak drže mali dioničari, zaposlenici.

Važan izvoznik je Moderator iz Udbine koji se bavi proizvodnjom peleta iz drvene sječke. – Od proizvedenih 200 tona peleta na godinu, zbog nepostojanja domaćega tržišta, čak 95 posto te mase se izvozi, tako strane zemlje ubiru plodove našeg rada te zahvaljujući hrvatskoj biomasi smanjuju emisiju CO₂ u zraku – otkrio je direktor Moderadora **Davor Zec**.

Svjetla i pivo iz Like U tvrtki Lika svjetlo vlasnice **Blaženke Jurčić** iz Gospića bave se za to podneblje netipičnim vrstom poduzetništva, proizvode

trendovski dizajnirana plafonska, podna, stolna i viseća rasvjetna tijela, a u 2015. ostvarili su prihode malo manje od šest milijuna kuna. Jedan od najpoznatijih brendova te županije je Velebitsko pivo, koje se proizvodi u pivovari **Karla Starčevića**. Ušteđevinom od 2,5 milijuna njemačkih maraka i kreditima od 400.000 maraka Starčević je na Pazaristu 1997. pokrenuo proizvodnju piva. O kvaliteti piva govore brojna priznanja, a prihodi njegove tvrtke svake godinu rastu za oko milijun kuna.

Strepnja poslovnog sektora Unatoč svijetlim primjerima i šest sagrađenih poslovnih zona u kojima rade 43 poduzetnika s 400 zaposlenih, bez bolje organizacije Uprave Ličko-senjske županije, gdje financijske malverzacije i skandali urušavaju njezine temelje, kao i bez njihove s državnim institucijama, poslovni sektor i dalje će ostati malen, nepovezan i nekonkurentan, a stanovništva će biti sve manje. A tu je i Damoklov mač smanjivanja broja posjetitelja NP-a Plitvička jezera. ■

U SLJEDEĆEM BROJU

Poslovna scena
Karlovačke županije

**U inspekciju poslovne scene
Ličko-senjske županije
Liderova novinarska ekipa
otišla je Hyundai Elantom.**

Za sve kupce novih Hyundaijevih vozila vrijedi
pet godina trostrukog jamstva bez ograničenja kilometraže.

POWERED BY

HYUNDAI

